

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

Γενική Γραμματεία Εταιρικού Συμφώνου
Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
Γεν. Διεύθυνση Θεσμικής και Επιχειρησιακής
Υποστήριξης ΕΣΠΑ (ΓΔΘΕΥ)
Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και
Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΕΥΚΕ-ΧΕ)

ΕΥΚΕ-ΧΕ: 629

Ταχ. Δ/ση : Νίκης 10, Σύνταγμα
Ταχ. Κώδικας : 105 63, Αθήνα
Πληροφορίες : Α. Δρακάτου
Τηλέφωνο : 210 3742071
Fax : 210 3742063
Email : stateaid_unit@minfin.gr

Προς : Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Προγράμματος «Μεταφορές»
2021-2027
Μέρλιν 5, 106 71, Αθήνα
(ηλεκτρονικά)
e-mail: n.chrysou@minfin.gr,
a.mavrona@minfin.gr,
c.dritsa@minfin.gr,
d.pallas1@minfin.gr

ΘΕΜΑ: Διατύπωση γνώμης σχετικά με την τροποποίηση της Πρόσκλησης υποβολής προτάσεων με τίτλο «Νέες / επεκτάσεις / εκσυγχρονισμό γραμμών ΜΕΤΡΟ Αθήνας»

Σχετ. : Το από 17-7-2026 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της Υπηρεσίας σας με θέμα «Σχέδιο Τροποποίησης Πρόσκλησης 1.1.1 - Αίτημα Γνωμοδότησης» (αρ. πρωτ. εισ. ΥΠΕΘΟΟ 117550/ΕΥΚΕ-ΧΕ 974/17-7-2026)

Σε συνέχεια του ανωτέρω σχετικού, υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας το σχέδιο τροποποίησης της Πρόσκλησης 1.1.1 που αφορά σε «Νέες / επεκτάσεις / εκσυγχρονισμό γραμμών ΜΕΤΡΟ Αθήνας» με δικαιούχους την ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΜΑΕ και την ΣΤΑΣΥ ΑΕ και ζητούνται οι απόψεις της Υπηρεσίας αναφορικά με την ύπαρξη ή μη στοιχείων κρατικής ενίσχυσης. Λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό πλαίσιο των Κρατικών Ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όσον αφορά στην υπαγωγή ή μη στο καθεστώς των Κρατικών Ενισχύσεων των εν λόγω δράσεων, σημειώνονται τα εξής:

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Σύμφωνα με το σχέδιο τροποποίησης της Πρόσκλησης με κωδικό 1.1.1 και Α/Α ΟΠΣ 414 με τίτλο «Νέες / επεκτάσεις / εκσυγχρονισμό γραμμών ΜΕΤΡΟ Αθήνας», η Πρόσκληση αφορά σε επενδύσεις κατασκευής νέων τμημάτων, καθώς και επέκτασης / εκσυγχρονισμού υφιστάμενων γραμμών, στο πλαίσιο του Πεδίου Παρέμβασης 081: Υποδομή για καθαρές Αστικές Μεταφορές. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της Δράσης 1.1. προβλέπεται ενδεικτικά η υλοποίηση των ακόλουθων έργων:
- η κατασκευή τμήματος της Γραμμής 4 του Μετρό Αθήνας (Άλσος Βεΐκου – Γουδή), μεταφερόμενο από το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ,
 - η επέκταση της Γραμμής 2 του Μετρό Αθήνας μέχρι το Ίλιον
 - ο εκσυγχρονισμός σηματοδότησης υφιστάμενων γραμμών του Μετρό Αθήνας.

Εξ' αυτών, το έργο «Κατασκευή Γραμμής 4 του Μετρό Αθήνας στο τμήμα Άλσος Βεΐκου-Γουδή» έχει χαρακτηριστεί ως έργο Στρατηγικής Σημασίας και αποτελεί ένα από τα 5 έργα που αναδεικνύουν την προστιθέμενη αξία της αξιοποίησης των διατιθέμενων πόρων του Προγράμματος «Μεταφορές» 2021-2027.

Η Δράση έχει εκτιμηθεί ότι συμμορφώνεται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προσύμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Δυνητικοί δικαιούχοι των δράσεων είναι πράξης είναι η Σταθερές Συγκοινωνίες Α.Ε. (ΣΤΑΣΥ Α.Ε.) και η Ελληνικό Μετρό Μ.Α.Ε. Ως δυνητικοί δικαιούχοι θεωρούνται και όσοι φορείς έχουν συνάψει προγραμματική σύμβαση με τους παραπάνω αναφερόμενους. Ο Κύριος Δικαιούχος που αναλαμβάνει την υποβολή της πρότασης, σε περιπτώσεις προτάσεων όπου η υλοποίησή τους πραγματοποιείται από πολλαπλούς δικαιούχους είναι ο Δικαιούχος που ορίζεται από το σύνολο των δικαιούχων / συνδικαιούχων.

Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη που διατίθεται για την ένταξη πράξεων με την πρόσκληση ανέρχεται σε 349.015.705,00€.

2. Η έννοια των κρατικών ενισχύσεων συνδέεται κατά κανόνα με την έννοια της οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το σημείο 6 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01), οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται μόνο όταν ο δικαιούχος του μέτρου είναι «*επιχείρηση*». Στο σημείο 7 της ανωτέρω αναφερόμενης Ανακοίνωσης διευκρινίζεται ότι, όπως έχει επανειλημμένα ορίσει το Δικαστήριο, επιχειρήσεις είναι οι «*οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τα νομικά καθεστώτα που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους*».

Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός μιας συγκεκριμένης οντότητας ως επιχείρησης εξαρτάται αποκλειστικά από τη φύση των δραστηριοτήτων που ασκεί. Μεταξύ άλλων, ο χαρακτηρισμός μιας οντότητας ως επιχείρησης συνδέεται πάντα με συγκεκριμένη δραστηριότητα. Μια οντότητα που ασκεί τόσο οικονομικές όσο και μη οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να θεωρείται επιχείρηση μόνο σε σχέση με τον πρώτο τύπο δραστηριοτήτων. Για να γίνει διάκριση μεταξύ οικονομικών και μη οικονομικών δραστηριοτήτων, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα αποφανθεί ότι κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά αποτελεί οικονομική δραστηριότητα.

Ωστόσο, οι υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών συνιστούν οικονομική δραστηριότητα, καθώς αφορούν στην παροχή υπηρεσιών σε μια ανοικτή αγορά.

3. Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, εισάγεται η απαγόρευση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, δηλαδή η «αρχή του ασυμβίβαστου», σύμφωνα με την οποία: «Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως».
- Προκειμένου να προσδιοριστεί αν μια κρατική χρηματοδότηση προς οποιονδήποτε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα είναι κρατική ενίσχυση, πρέπει να ισχύουν σωρευτικά τα παρακάτω κριτήρια του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ :
- α) χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους,
 - β) χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος,
 - γ) επιλεκτική μεταχείριση και
 - δ) νόθευση του ανταγωνισμού και επίδραση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές.
4. Όπως αναφέρεται στο σημείο 211 της ανωτέρω αναφερόμενης Ανακοίνωσης, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ορισμένες υποδομές δεν αντιμετωπίζουν άμεσο ανταγωνισμό από άλλες υποδομές του ίδιου τύπου ή άλλες υποδομές διαφορετικού τύπου που προσφέρουν υπηρεσίες με σημαντικό βαθμό υποκατάστασης, ή άμεσα με τις εν λόγω υπηρεσίες. Η απουσία άμεσου ανταγωνισμού μεταξύ υποδομών είναι πιθανότερη στην περίπτωση υποδομών δικτύου με ευρεία γεωγραφική κάλυψη που αποτελούν φυσικά μονοπώλια, δηλαδή για τις οποίες θα ήταν οικονομικά ασύμφορη η δημιουργία δεύτερης τέτοιας υποδομής. Ομοίως, μπορεί να υπάρχουν τομείς στους οποίους η ιδιωτική χρηματοδότηση για την κατασκευή υποδομών είναι αμελητέα. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο επηρεασμός των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών ή η στρέβλωση του ανταγωνισμού αποκλείεται κανονικά σε σχέση με την κατασκευή υποδομών στις περιπτώσεις όπου ταυτόχρονα:
- i) μια υποδομή συνήθως δεν αντιμετωπίζει άμεσο ανταγωνισμό,
 - ii) η ιδιωτική χρηματοδότηση είναι αμελητέα στον εν λόγω τομέα και στο οικείο κράτος μέλος και
 - iii) η υποδομή δεν είναι σχεδιασμένη να ευνοεί επιλεκτικά μια συγκεκριμένη επιχείρηση ή κλάδο αλλά παρέχει οφέλη για την κοινωνία στο σύνολό της.

Σύμφωνα με το σημείο 212 της ίδιας Ανακοίνωσης, προκειμένου το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης ενός συγκεκριμένου έργου να μην εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι η χρηματοδότηση που παρέχεται για την κατασκευή των υποδομών στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο σημείο 211 δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διεπιδότηση ή για έμμεση επιδότηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας της υποδομής. Η διεπιδότηση μπορεί να αποκλειστεί εφόσον διασφαλιστεί ότι ο ιδιοκτήτης της υποδομής δεν ασκεί οποιαδήποτε άλλη οικονομική δραστηριότητα ή —αν ο ιδιοκτήτης της υποδομής ασκεί οποιαδήποτε άλλη οικονομική δραστηριότητα— με την τήρηση ξεχωριστών λογαριασμών, τον κατάλληλο

επιμερισμό των δαπανών και των εσόδων και με τη διασφάλιση ότι η δημόσια χρηματοδότηση δεν στηρίζει άλλες δραστηριότητες.

5. Σύμφωνα με το «Infrastructure Analytical Grid for Railway, Metro and Local Transport Infrastructure», η απουσία επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο και στρέβλωσης του ανταγωνισμού από την κατασκευή σιδηροδρομικής υποδομής δύναται να υποστηριχθεί στην περίπτωση ύπαρξης φυσικού μονοπωλίου και ασήμαντης ιδιωτικής χρηματοδότησης. Ειδικότερα:

- Τα σιδηροδρομικά δίκτυα συνιστούν κατά κανόνα φυσικά μονοπώλια, τα οποία δεν ανταγωνίζονται άλλες υποδομές της ίδιας φύσης, καθώς η δημιουργία παράλληλων υποδομών θα ήταν οικονομικά ασύμφορη, ενώ η ιδιωτική χρηματοδότηση για την κατασκευή τέτοιων υποδομών είναι συνήθως ασήμαντη.
- Επίδραση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ή στρέβλωση του ανταγωνισμού αποκλείεται συνήθως όσον αφορά την κατασκευή της υποδομής όταν συντρέχουν ταυτόχρονα οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - η υποδομή δεν αντιμετωπίζει, κατά κανόνα, άμεσο ανταγωνισμό
 - η ιδιωτική χρηματοδότηση είναι ασήμαντη στον συγκεκριμένο τομέα και στο οικείο κράτος μέλος και
 - η υποδομή δεν έχει σχεδιαστεί ώστε να ευνοεί επιλεκτικά συγκεκριμένη επιχείρηση ή συγκεκριμένο κλάδο, αλλά αποφέρει οφέλη στην κοινωνία στο σύνολό της.
- Η κατασκευή σιδηροδρομικής υποδομής, ως τέτοια, πληροί κατά κανόνα τις ανωτέρω προϋποθέσεις και, συνεπώς, η χρηματοδότησή της δεν προκαλεί συνήθως στρέβλωση του ανταγωνισμού ούτε επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Η προϋπόθεση που αφορά την ασήμαντη ιδιωτική χρηματοδότηση της σιδηροδρομικής υποδομής πρέπει να αξιολογείται σε επίπεδο του οικείου κράτους μέλους και όχι σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.
- Προκειμένου το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης ενός συγκεκριμένου έργου σιδηροδρομικής υποδομής να μην εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι η χρηματοδότηση που παρέχεται για την κατασκευή της σιδηροδρομικής υποδομής δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διασταυρούμενη επιδότηση (cross-subsidization) ή για έμμεση επιδότηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της εκμετάλλευσης της υποδομής. Η διασταυρούμενη επιδότηση μπορεί να αποκλειστεί είτε με τη διασφάλιση ότι ο ιδιοκτήτης ή φορέας ανάπτυξης της υποδομής δεν ασκεί καμία άλλη οικονομική δραστηριότητα είτε, εφόσον ασκεί και άλλες οικονομικές δραστηριότητες, με την τήρηση χωριστών λογαριασμών, την κατάλληλη κατανομή των δαπανών και των εσόδων και τη διασφάλιση ότι οποιαδήποτε δημόσια χρηματοδότηση δεν ωφελεί τις λοιπές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο, η ύπαρξη οικονομικού πλεονεκτήματος στο επίπεδο του τυχόν φορέα εκμετάλλευσης (παραχωρησιούχου) μπορεί να αποκλειστεί, εφόσον:

- (i) το έργο υποδομής είναι αναγκαίο για την παροχή υπηρεσιών που μπορούν να θεωρηθούν ως γνήσιες υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) και οι υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας έχουν καθοριστεί με σαφήνεια,
- (ii) οι παράμετροι της αποζημίωσης έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων κατά αντικειμενικό και διαφανή τρόπο,

(iii) δεν καταβάλλεται αποζημίωση πέραν του καθαρού κόστους παροχής της δημόσιας υπηρεσίας και ενός εύλογου κέρδους και

(iv) η ανάθεση της ΥΓΟΣ έχει πραγματοποιηθεί είτε μέσω διαδικασίας δημόσιας σύμβασης που διασφαλίζει την παροχή της υπηρεσίας με το χαμηλότερο κόστος για την κοινότητα είτε η αποζημίωση δεν υπερβαίνει το ποσό που θα απαιτούσε μια αποδοτική επιχείρηση.

6. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω αναφερόμενα και δεδομένου ότι στην στάδιο έκδοσης της Πρόσκλησης δεν δύναται να καθοριστεί με ασφάλεια το θεσμικό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με το οποίο θα εξεταστούν οι υπό αξιολόγηση συγχρηματοδοτούμενες δράσεις (καθώς είναι αναγκαίο να εξεταστούν πρόσθετα στοιχεία όπως τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις κάθε δικαιούχου στην παροχή συγκοινωνιακού έργου ή/και στην κατασκευή δικτύου αστικού σιδηροδρόμου μέσω σταθερής τροχιάς), κρίνεται σκόπιμο στο προοίμιο της τροποποίησης της Πρόσκλησης να περιληφθεί και ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2007 για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 και (ΕΟΚ) αριθ. 1107/70, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Επισημαίνεται ότι, στην περίπτωση ύπαρξης οικονομικού χαρακτήρα που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω Κανονισμού 1370/2007, θα απαιτηθεί κοινοποίηση του έργου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
7. Όσον αφορά τους αναδόχους, προκειμένου να μην ανακύψουν ζητήματα κρατικής ενίσχυσης είναι αναγκαίο το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης των πράξεων να χορηγηθεί σε ανάδοχο/ους επιλεγθέντες μέσω ανοικτής δημόσιας διαγωνιστικής διαδικασίας, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου περί ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαδικασίας (ισημεταχείριση υποψηφίων αναδόχων, διαφάνεια, δημοσιότητα της διαδικασίας, αναλογικός χαρακτήρας του ανταλλάγματος του αναδόχου, αρχή του πραγματικού ανταγωνισμού), δύναται να υποστηριχθεί ότι δεν αποκομίζουν οικονομικό πλεονέκτημα και συνεπώς να μην τεθούν ζητήματα κρατικών ενισχύσεων.
8. Υπενθυμίζεται ότι:
 - Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με Α.Π. 99801/ΕΥΚΕ 1162/27.10.2023 Εγκύκλιο της ΕΥΚΕ με θέμα «Οδηγίες προς φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 αναφορικά με ζητήματα κρατικών ενισχύσεων», μετά την υποβολή των μεμονωμένων προτάσεων στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, κάθε πρόταση πρέπει να εξετάζεται διακριτά αναφορικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης και την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού.
 - Για την αξιολόγηση της πλήρωσης του κριτηρίου συμβατότητας της εκάστοτε πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, είναι αναγκαίο να συμπληρώνονται οι λίστες ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που έχουν κοινοποιηθεί με την με Α.Π. 115150/ΕΥΚΕ4023/2.11.2016 επιστολή του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ (όπως ισχύει αναλογικά), αντίγραφα των οποίων πρέπει να τηρούνται στο φάκελο της πράξης.

9. Η παρούσα γνωμοδότηση παρέχεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ΕΥΚΕ-ΧΕ και περιορίζεται στην παροχή απόψεων σχετικά με τη συμμόρφωση του υπό κρίση μέτρου με τους κανόνες Ανταγωνισμού και Κρατικών Ενισχύσεων της ΕΕ. Επισημαίνεται ότι δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ΕΥΚΕ-ΧΕ η αξιολόγηση οποιαδήποτε άλλης πτυχής των μέτρων, περιλαμβανομένων θεμάτων που άπτονται του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων.

Οι απόψεις της ΕΥΚΕ-ΧΕ βασίζονται αποκλειστικά στις πληροφορίες που παρείχε εγγράφως η οικεία Διαχειριστική Αρχή και ειδικότερα στο περιεχόμενο στο περιεχόμενο της Πρόσκλησης, έγγραφο στο οποίο αφορά η γνωμοδότηση της ΕΥΚΕ βάσει των αρμοδιοτήτων της. Εάν οι παρασχεθείσες πληροφορίες αποδειχθούν ελλιπείς ή εσφαλμένες, η ΕΥΚΕ-ΧΕ διατηρεί το δικαίωμα να επανεξετάσει τις απόψεις της σε σχέση με αυτές που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο.

Παραμένουμε στην διάθεσή σας για οποιαδήποτε συνδρομή.

Ο Προϊστάμενος της ΕΥΚΕ-ΧΕ

Ευάγγελος Στουραϊτης

Εσωτερική Διανομή (Ηλεκτρονικά):

- Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- Γραφείο Γενικής Γραμματείας Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
- Ε.Υ.Κ.Ε.-Χ.Ε.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

